

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Zielna Nr. 19. Tel. 131-89, 439-97, 439-03.

ODDZIAŁY:

Kielce	Wilno	Włocławek
ul. Sienkiewicza № 20	ul. Trocka № 11	ul. Kaliska № 12
Lublin, Krak. Przedm. Nr. 74 i Wieluń, ul. Barycz Nr. 21.		

Przedstawicielstwa prowincjonalne:

Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

Instytucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno-agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

- 1) **meljoracyj rolnych**, jako to: Drenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;
- 2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.
- 3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.
- 4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **sączków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, porady prawne i techniczne.

Dostawa Sączków z własnych zakładów ceramicznych.

Warszawa, 17 marca 1929 r.

A. BRODZIC-LIPIŃSKI

ZURYCH 7
INŻYNIER-TECHNOLOG

Warszawa, ulica Wilcza 62 m. 2 telefon 6-90

BUDOWA NOWOCZESNYCH KLINKIERNI I CEGIELNI, SUSZARNIE SZTUCZNE PATENTOWANE, OGRZEWANIA POWIETRZNE, PIECE PRZEMYSŁOWE

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO FIRMY:

FABRYKA MASZYN

ARTHUR RIETER A. G.
W KONSTANCJI.

MASZYNY CEGLARSKIE NAJNOWSZEJ KONSTRUKCJI DO WYROBU CEGIEŁ, PUSTAKÓW, DREN, SĄCZKÓW I DACHÓWEK

Zasypniki autom.

Zasilacze

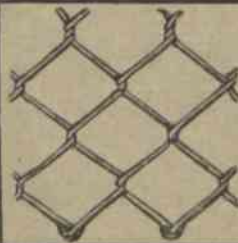
Gniotowniki

Postawy walcowe

Prasy

Odcinacze autom.

Urządzenia transportowe i t. p.

FABRYKA WYROBÓW DRUC. I ŻEL.

B. SMOLEŃSKI

fabr. ul. Madalińskiego 54, tel. 67-29
biuro ul. Elektoralna 4, tel. 121-29.

Siatki na ogrodzenia — bramy — słupki — wyroby druc. i żelazne.

BUDUJCIE SIĘ OGNIOTRWALE

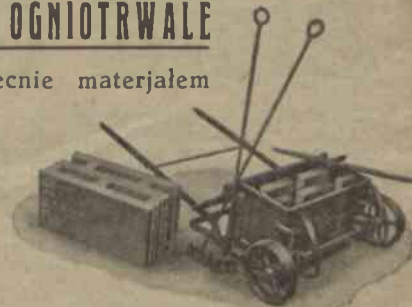
Najtańszym obecnie materiałem budowlanym są **puścaki** z piasku i cementu oraz **dachówka** cementowa lekka i trwała.

Budynki z **puścaków** są suche, ciepłe, trwałe i zdrowe.

Ulepszone formy i maszyny do wyrobów z piasku i cementu: Pustaków, Cegły, Dachówki, Cembrowiny studziennej, Rur przepustowych, Słupów ogrodzeniowych, Płyt, Żłobów, Mieszadła do betonu i t. p. polecają.

J. ZABOKRZECKI i S-ka

WARSZAWA, ul. CZACKIEGO 9.

H. CEGIELSKI SPÓŁKA AKCYJNA W POZNANIU

Jeneralny Przedstawiciel w Warszawie

Inż. S. Grzymałowski, Bracka 16, tel. 136-30 i 278-00.

Specjalny dział budowy parowych

WALCÓW SZOSOWYCH

WŁASNEJ UDOSKONALONEJ KONSTRUKCJI

Dogodne warunki kredytowe.

Oferty na żądanie.

Duża ilość walców w ruchu

OSKARDNIKI (zrywacze starych szos)

BECZKOWOZY

WOZY MIESZKALNE

czas. 13458/11/11

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/2 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. N 1520.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK XI.

WARSZAWA, 17 MARCA 1929 R.

Nr. 11

TREŚĆ NUMERU 11: Sprawa zmiany Konstytucji a samorząd — A. B. Realizacja planów inwestycyjnych związków komunalnych — C. Galasiewicz. Dookoła spraw samorządowych. Samorząd u obcych. Z Biura Zjazdów Sam. Ziems. Z życia samorządu. Komunikaty. Gmina wiejska i miejska: a) W sprawie budowy szkół powszechnych — A. Jaros. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

KALENDARZ SAMORZĄDOWY NA ROK 1929.

Trudności techniczne spowodowane między innymi przez silne i długotrwałe mrozy utrudniły nam wydanie na czas „Kalendarza Samorządowego na rok 1929.” Chcąc przyspieszyć obecnie dostarczenie „Kalendarza” zainteresowanym, niniejszem zawiadamiamy, że wysyłamy „Kalendarz Samorządowy na rok 1929” wszystkim prenumeratorom „Samorządu” w nadziei, iż, tak jak w ubiegłych latach, przyjętym będzie jako niezbędny podręcznik w pracy samorządowej. Ci zaś z prenumeratorów, którzyby nie zechcieli otrzymać „Kalendarza”, zechcą natychmiast zawiadomić o tem **ADMINISTRACJĘ TYG. „SAMORZĄD” (WARSZAWA PLAC NAPOLEONA 7)** lub go odesłać nam po otrzymaniu. Należność wraz z przesyłką w sumie 7 złotych nadsyłać należy na konto P. K. O. № 1520.

Wyszedł z druku pierwszy numer kwartalnika wydawanego przez Biuro Zjazdów Samorządu Ziemskiego p. t.:

SAMORZĄD TERYTORJALNY

KWARTALNIK, POŚWIĘCONY TEORJI I ŻYCIU SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

REDAKTOR JÓZEF BEK

Kwartalnik ukazywać się będzie w rozmiarach 8-10 arkuszy druku. Zawierać będzie następujące stałe działy: Rozprawy, materiały statystyczne i opisowe, kronika, przegląd ustawodawstwa, przegląd piśmiennictwa, bibliografia polska i obca.

Pierwszy numer zawiera następujące prace: B. Markowski — Dochody i wydatki samorządu terytorjalnego według budżetów na rok 1927-28. Dr. J. Dunikowski — Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego. R. Grochowski — Państwowa Rada Samorządowa. C. Galasiewicz — Stan i zadania samorządu na terenie województwa białostockiego. J. Bek — Działalność samorządu powiatowego w b. Galicji od r. 1868 — 1918 (pilna potrzeba monografji). Nadto obszernie działy: kronika, przegląd ustawodawstwa, przegląd piśmiennictwa, bibliografia polska i niemiecka. Adres Redakcji i Administracji: **Biuro Zjazdów Samorządu Ziemskiego; Warszawa, Plac Napoleona 7. Tel. 225-50 i 131-92. — Prenumerata roczna — 20 zł. Pojedynczy egz. 5 zł.**

11 17401001

Sprawa zmiany Konstytucji a samorząd

I.

Sprawą pierwszorzędnego znaczenia, zajmującą ostatnio wiele miejsca w dyskusji publicznej, jest projektowana zmiana Konstytucji.

Sprawa ta nie może być obca nam samorządowcom. Nie z tego stanowiska, żebyśmy tworzyli jeszcze jeden obóz polityczny, albo wypowiadali się bezkrytycznie za tym czy innym projektem zmian, złożonym w Sejmie, ale, że winniśmy oceniać te przedłożenia ze stanowiska możliwości rozwoju samorządu.

Pragnąc winniśmy, ażeby ustroj państwowy, przewidziany przez Konstytucję, umożliwił nam ten szeroki rozwój samorządu.

Dlaczego?

Dlatego, że mamy przekonanie, iż tylko szeroki rozwój samorządu i oparcie na nim administracji państwowej zapewni rozwój narodu, a tem samem utrwali potęgę państwa. Samorząd bowiem wiąże silnie jednostkę z państwem, wychowuje ją pod względem obywatelskim, uczy ją pracy wspólnej dla dobra powszechnego. Tego państwowotwórczego pierwiastka, jaki tkwi w istocie samorządu, nie zastąpi najlepsza i najświetlejsza biurokracja.

Z tego założenia wychodząc, samorządowcy są zainteresowani w tem, aby Konstytucja dawała im maksimum warunków potrzebnych do rozwoju samorządu.

A jakież to są warunki, potrzebne do rozwoju samorządu?

Pierwszy ogólny: zapewnienie w państwie spokoju wewnętrznego. Uniemożliwienie ostrych walk o zdobywanie władzy, zapewnienie załatwiania konfliktów społecznych w ramach prawnych, stworzenie poczucia wśród obywateli wartości wysiłku zbiorowego dla osiągnięcia programem określonego celu.

Drugi ściśle samorządowy: zagwarantowanie samorządowi dalekoidącej samodzielności pracy. Danie więc możności wydobycia z narodu jaknajwięcej zdolnych i pełnych poświęcenia jednostek, garnących się do służby samorządowej. Umożliwienie decyzji w sprawach samorządowych organom z wyborów pochodzącym. Zapewnienie samorządom niezależności finansowej i wystarczających źródeł dochodowych na rozwój ich pracy i t. d.

Trzeci wreszcie warunek rozwoju samorządu, to oparcie całego ustroju administracyjnego państwa na zasadach samorządu, na współdziałaniu obywateli, a uniknięcie biurokratyzacji życia narodowego i społecznego.

To są ogólne warunki, umożliwiające twórczą pracę samorządom, które winny znaleźć swój wyraz w postanowieniach Konstytucji Polskiej. Domagać by się przytem należało, aby postanowienia konstytucyjne, dotyczące samorządu, znalazły ściśle określoną formę.

Nie powinno się bowiem pozostawić pola na różnorodne interpretacje, zależne od poglądów i nastrojów poszczególnych obywateli i władz.

Zagadnienia samorządowe omawiane są szerzej lub ogólniej we wszystkich prawie nowszych konstytucjach. Rozpatrzmy z nich kilka dla przykładu:

Konstytucja pruska z dnia 30 listopada 1920

roku „poręcza gminom politycznym i związkom komunalnym prawo samorządu w zakresie własnych spraw pod ustawowo unormowanym nadzorem państwa (artykuł 70); państwo dzieli się na prowincje, prowincje na powiaty, miasta, gminy wiejskie i inne związki gminne; ustroj, prawa i obowiązki związków gminnych zostaną określone przez ustawę (art. 71); prowincje zarządzają, stosownie do ustawy, przez własne organy: a) samodzielnie sprawami własnymi i powierzonymi im ustawowo, lub dobrowolnie przyjętymi (własny zakres działania), b) jako wykonawcze organy państwa przekazanymi im sprawami państwowymi (poruczony zakres działania); ustawa powiększy liczbę spraw powierzonych prowincjom, a należących do zakresu spraw własnych oraz przekaże im sprawy należące do zakresu poruczonego (art. 72); sejmiki prowincjonalne mogą na mocy ustaw prowincjonalnych dopuścić obok języka niemieckiego: a) inny język nauczania dla obcojęzycznych części ludności, przyczem należy zapewnić ochronę mniejszościom niemieckim, b) inny język urzędowy w częściach kraju, zamieszkałych przez ludność wielojęzyczną (art. 73); zasady wyborów do przedstawicielstwa ludowego obowiązują przy wyborach prowincjonalnych, powiatowych i gminnych; przy wyborach do przedstawicielstwa gminnego ustawa może jednak prawo wyborcze uzależnić od czasu pobytu w gminie (art. 74); urzędnicy, pracownicy i robotnicy państwowi oraz związków prawnego - publicznych nie potrzebują urlopów do wykonywania swych czynności, jako członkowie przedstawicielstwa prowincjonalnego, powiatowego lub gminnego; pensje i zarobki wypłaca się w dalszym ciągu (art. 75). Oto treść Konstytucji pruskiej, wyodrębniona w specjalny dział, pod tytułem „Samorząd”.

W Konstytucji austriackiej z dn. 1 października 1920 r. w dziale p. t. „Gminy” mamy następujące postanowienia dotyczące samorządu:

Ogólna administracja państwowa w Krajach będzie urządzona stosownie do następujących postanowień na podstawach samorządu (art. 115); jednostkami administracyjnymi i ciałami samorządowymi, na które dzielą się Kraje, są gminy miejscowe i gminy okręgowe; gminy miejscowe są podporządkowane gminom okręgowym, te zaś Krajom (art. 116); gminy miejscowe z liczbą ponad 20.000 mieszkańców, winny być uznane na własny ich wniosek, jako gminy okręgowe. W tych wypadkach administracja powiatowa zlewa się z administracją gminną; dotychczasowe miasta z własnym statutem stają się gminami okręgowymi (art. 117); gminy miejscowe i gminy okręgowe są również samodzielnymi ciałami gospodarczymi; mają one prawo posiadać i nabywać majątek wszelkiego rodzaju, rozporządzać nim w granicach ustaw związkowych i krajowych, prowadzić przedsiębiorstwa gospodarcze, budżetem swoim samodzielnie kierować i pobierać podatki (art. 118); organami gminy miejscowej są reprezentacje gminy miejscowej i urząd gminy miejscowej, organami gminy okręgowej reprezentacje gminy okręgowej i urząd gminy okręgowej; wybory do wszelkich reprezentacji odbywają się na zasadzie równego, bezpośredniego, tajnego, osobistego, propor-

cjonalnego systemu wyborczego wszystkich obywateli związkowych, którzy w okręgu, którego reprezentacja ma być wybrana, posiadają swe zwykle miejsce zamieszkania. Nadanie ordynacji wyborczych należy do ustawodawstwa krajowego; w tych ordynacjach wyborczych warunki dla czynnego i biernego prawa wyborczego nie mogą być węższe, aniżeli w ordynacji wyborczej do Sejmu. Ordynacja wyborcza może postanowić, że wyborcy wykonywują swe prawo wyborcze w okręgach wyborczych, z których każdy musi stanowić zamknięty obszar. Podział wyborców na inne ciała wyborcze jest niedopuszczalny. Dla wyborów do reprezentacji gmin okręgowych tworzy powiat sądowy okrąg wyborczy. Liczbę posłów należy rozdzielić na okręgi wyborcze w stosunku do liczby obywateli; do reprezentacji gmin okręgowych mogą być wybrane te osoby, które w okręgu gminy okręgowej mają swe zwykle miejsce zamieszkania i posiadają bierne prawo wyborcze do Sejmu; reprezentacje mogą na zasadzie proporcjonalnego systemu wyborczego ustanawiać ze swego grona specjalne komisje administracyjne dla poszczególnych gałęzi administracji, które mogą być również rozszerzane przez kooptację reprezentantów grup zawodowych i interesowanych, o ile pewne grupy zawodowe lub interesowane wchodzi tu w rachubę; kierownicy urzędów gmin okręgowych muszą być urzędnikami administracyjnymi, obeznanymi z prawem (art. 119); ustalenie dalszych zasad dla organizacji ogólnej administracji w Krajach w myśl art. 115—119 jest rzeczą konstytucyjnego ustawodawstwa związkowego; wykonanie należy do ustawodawstwa krajowego; jakie sprawy administracyjne przedmiotowo i w toku instancji należą do reprezentacji i komisji administracyjnych oraz do urzędów, określają ustawodawstwo związkowe i ustawodawstwo krajowe w zakresie własnej kompetencji zgodnej z Konstytucją; przytem jednak gwarantuje się gminom miejscowym zakres działania w pierwszej in-

stancji dla spraw następujących: 1) piecza nad bezpieczeństwem osoby i mienia (miejscowa policja bezpieczeństwa); 2) sprawy pomocy i ratownictwa; 3) piecza o utrzymanie ulic, dróg, placów i mostów gminnych; 4) miejscowa policja drogowa; 5) ochrona polowa i straż polowa; 6) policja targowa i nadzór nad produktami żywnościowymi; 7) policja zdrowia; 8) policja budowlana i ogniowa (artykuł 120).

Inne konstytucje mniej szczegółowo formułują zasady i organizację samorządu. Konstytucja estońska z dn. 15 czerwca 1920 r. w wyodrębnionym dziale p. t. „O samorządzie” mówi, że „wszędzie, gdzie ustawa nie stworzyła specjalnych organów władzy centralnej, władzę rządową sprawują organy samorządu lokalnego (art. 75); wyboru reprezentacji jednostek samorządowych dokonywa się w drodze powszechnego, równego, bezpośredniego i tajnego głosowania na zasadzie systemu proporcjonalności (art. 76); jednostki samorządowe mają prawo dla spełniania swych zadań ustanawiać podatki i nakładać ciężary w granicach i w sposób określony przez ustawę”.

Konstytucja rumuńska z dn. 28 marca 1923 r. w rozdziale „o władzach okręgowych i gminnych” mówi tylko tyle o samorządzie, że „ustawy regulują organizację władz okręgowych i gminnych. Podstawą tych ustaw jest decentralizacja administracji. Członków rad okręgowych i gminnych wybierają obywatele rumuńscy w głosowaniu powszechnym, równym, bezpośrednim, tajnym, obowiązkowym, na zasadzie przedstawicielstwa mniejszości, według form przewidzianych przez ustawę. Do członków wybranych będą mogli być dodani na mocy ustawy członkowie z prawa i członkowie kooptowani. Pośród członków kooptowanych mogą się również znajdować kobiety pełnoletnie” (art. 108).

A. B.

Realizacja planów inwestycyjnych związków komunalnych

Rok budżetowy 1928/29 jest na terenie województwa Białostockiego w gospodarce związków komunalnych tym okresem przełomowym, w którym reprezentacje komunalne, zdając sobie sprawę z zamierzeń obecnego Rządu oraz wzmoczonej ogólnej polityki gospodarczej, przystąpiły do energicznej akcji inwestycyjnej. Jeśli się zważy, że w ciągu 9-ciu lat wszystkie związki komunalne na terenie województwa (13 pow. zw. komun., 130 gmin wiejskich i 49 miast) wydały na cele inwestycyjne 13.264.951 złotych, a w roku 1928/29 powiatowe związki komunalne prelinowały na ten cel przeszło 5.000.000 złotych, a 4 miasta wydzielone około 11.500.000 zł., jeśli się zważy, że suma projektowanych inwestycji na najbliższe trzechlecie wynosi kwotę około 68.000.000 złotych, to musi się przyjąć do przekonania, że w psychice reprezentacji komunalnych, w ich działalności dotychczas pod kątem oszczędności jak najdalej idących, dokonała się poważna bardzo zmiana.

Należałoby zastanowić się, czy zmiana jednakowoż ta, na pierwszy rzut oka bardzo korzystna, nie kryje w sobie pewnego niebezpieczeństwa. Niebezpieczeństwo zauważyło Ministerstwo Skarbu, zwracając uwagę, że związki komunalne rozpoczęły cały szereg inwestycji bez zapewnienia sobie długoterminowego kredytu, co w następstwie może spowodować załamanie się gospodarki finansowej. Tu i ówdzie związki komunalne rozpoczęły inwestycje z fundusów bieżących budżetu zwyczajnego, a nie otrzymawszy spodziewanego kredytu długoterminowego zmuszone są nadal oglądać się za krótkoterminowym kredytem. Stało się to przedewszystkiem w mieście Białymstoku, które to miasto jako wojewódzkie i mające około 100.000 mieszkańców, ma wielkie potrzeby niewątpliwie i zdolność kredytową. Z powodu jednakowoż nieotrzymania długoterminowego kredytu, program prac na najbliższą przyszłość uległ załamaniu.

Znaczenie województwa Białostockiego ze względu na granicę z Niemcami na terenie 5-ciu powiatów, na granicę z Litwą Kowieńską, na charakter kilku powiatów o mieszanej ludności, województwa wybitnie centralnego, jest pierwszorzędne. Z tego powodu niewątpliwie województwo ma prawo liczyć na specjalną opiekę sfer miarodajnych. A opieka ta jest tembardziej potrzebna, że przemysł na terenie województwa dawniej na eksport obliczony i dobrze prosperujący, obecnie bardzo podupadł.

Z tego też powodu chciałbym podać parę dat odnośnie do zamierzonych inwestycji w roku 1929/30 i wysokość potrzebnego na ten cel długoterminowego kredytu dla związków komunalnych. Ogólna kwota potrzebnego długoterminowego kredytu wynosi złotych 33.842.658, w tem: dla powiatowych związków komunalnych 6.057.513 złotych, 4 miast wydzielonych złotych 20.226.145, gmin wiejskich 3.135.000 złotych oraz 45 miast niewydzielonych 4.414.000 złotych.

Pierwsze miejsce w zamierzonych inwestycjach zajmuje oświata, a więc budowa szkół, domów ludowych (8.719.133 złotych), w tem na szkoły powszechne prawie 8.000.000 zł. Drugie miejsce — zdrowotność, a więc: szpitale, łaźnie, wodociągi i studnie (złotych 6.654.500). Trzecie miejsce — przedsiębiorstwa komunalne, a więc: betoniarnie, przetwórnice lnu, cegielnie, spalarnie śmieci, piekarnie mechaniczne, młyny itd. (5.614.752 zł.). Czwarte miejsce zakłady użyteczności publicznej jak elektrownie i gazownie (3.699.400 złotych). Wreszcie komunikacja, jak to drogi i mosty (3.489.145 złotych). Dalej budowa budynków na pomieszczenie urzędów (2.524.000 złotych), rolnictwo, a więc rzeźnie, targowice, meljoracje i szkoły rolnicze (2.286.728 złotych), opieka społeczna (440.000 złotych) i inne (215.000 złotych).

Wedle nadesłanych danych na dokończenie rozpoczętych już inwestycji potrzebna jest kwota złotych

6.830.142 a na najkonieczniejsze 18.655.016 zł., na inne, które ewentualnie mogą być zaniechane, lecz nie powinny być zaniechane, 8.357.500 złotych.

Sprawa zapewnienia długoterminowego kredytu dla związków komunalnych jest sprawą pierwszorzędnej wagi. Władze nadzorcze, zdając sobie sprawę z ogólnej koniunktury gospodarczej, nie mogą nie przeciwdziałać zamierzeniom inwestycyjnym nieopartym na realnym pokryciu. Niemniej jednak sfery miarodajne, uwzględniając wielkie potrzeby ludności oraz rozwój samorządu, robią wszystko, co leży w ich mocy, by zapewnić należytą pomoc związkom komunalnym. Samorząd musi jednak dostosować się do warunków chwili obecnej i ogólnej koniunktury gospodarczej na terenie całego Państwa.

Jako wytyczne na obecną chwilę odnośnie do realizacji zamierzonych inwestycji wysunąłbym następujące:

1) wszystkie poczynania inwestycyjne, o ile chodzi o inwestycje, które mają być rozpoczęte, mogą mieć miejsce zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych tylko w wypadku zapewnienia sobie realności przeznaczonego na ten cel kredytu.

2) Inwestycje rozpoczęte bez gwarancji otrzymania na nie długoterminowego kredytu powinny być w roku 1929 doprowadzone w miarę rozporządzalnych funduszy do takiego stanu, by nie zmarnować włożonych wkładów. Rozszerzanie względnie wykończenie do rozmiarów pierwotnych zamierzeń należy bezwzględnie uzależnić od realności preliminowanego długoterminowego kredytu.

3) Wszelkie inne zamierzenia muszą być zaniechane, a plan poddany szczegółowej rewizji.

C. Galasiewicz.

Dookoła spraw samorządowych

POŻYCZKI Z KOMUNALNEGO FUNDUSZU POŻYCZKOWEGO.

Na posiedzeniu Specjalnej Komisji dnia 19 ub. m. zgodnie z § 1 protokołu zostały przyznane samorządom niżej wykazane pożyczki z Komunalnego funduszu pożyczkowego:

Magistrat Pruszków	40.000 zł.
Magistrat Płock	200.000 ..
Magistrat Włocławek	150.000 ..
Magistrat Lipno	50.000 ..
Magistrat Tomaszów Lub.	60.000 ..
Wydz. Pow. Opatów	50.000 ..
Wydz. Pow. Wieluń	125.000 ..

oraz zgodnie z § 2 tegoż protokołu udzielono prolongat dawniej wydanych pożyczek:

Magistrat Kraków	80.000 zł.
Wydz. Pow. Luboml	50.000 ..
.. Jarosław	100.000 ..

.. Drohiczyn	15.000 ..
.. Rzeszów	60.000 ..
.. Skierniewice	70.000 ..
.. Pińczów	50.000 ..
.. Hrubieszów	75.000 ..
.. Ostrów Mazow.	60.000 ..
.. Piotrków	50.000 ..
.. Brzeziny	12.000 ..

KONKURS NA WZOROWĄ SZKOŁĘ ROLNICZĄ.

Ministerstwo Rolnictwa ogłosiło swego czasu konkurs na oszczędną i wzorową szkołę rolniczą. W dniu 27-go lutego r. b. odbyło się posiedzenie sądu konkursowego w sprawie zgłoszonych prac.

Sąd po szczegółowym zbadaniu ich doszedł do przekonania, że żaden z projektów nie odpowiada warunkom konkursu i wszystkie — odrzucił. (AROL).

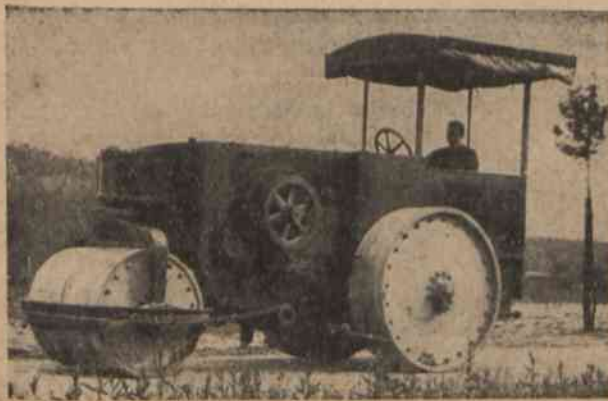
Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce

SPÓŁKA AKCYJNA.

Zakłady w Chrzanowie (Małopolska)

Biuro Zarządu: w Warszawie, Moniuszki 2a.

**LOKOMOTYWY WĄSKOTOROWE
SPECJALNY DZIAŁ BUDOWY
MOTOROWYCH WALCÓW SZOSOWYCH**

NA SKŁADZIE WALCE NA SEZON WIOSENNY 1929 ROKU.

Dotychczasowi odbiorcy walców:

Ministerstwo Robót Publicznych.

Samorządy powiatowe i miejskie:

W CHRZANOWIE, ZAWIERCIU, PIŃCZOWIE, STANISŁAWOWIE, SANDOMIERZU, PUŁAWACH, ŁUKOWIE, BIELSKU, BIAŁEJ, OLKUSZU, BUSKU, KOŃSKICH, WŁOCŁAWKU, OPATOWIE, NOWOGRODKU, HORODENCE, SKIERNIEWICACH, LWOWIE, SIEDLCACH, TARNOWIE I INNE.

Dogodne warunki płatności.

Samorząd u obcych

REFORMA FINANSÓW LOKALNYCH WE FRANCJI

Bardzo aktualną kwestją we Francji jest sprawa reorganizacji finansów i podatków lokalnych. Ponieważ i u nas jest to sprawa aktualna, podajemy artykuł na ten temat pióra J. Patonillet, umieszczony w „L'Etat Moderne”.

„Przypisuje się zwykle podrzędne znaczenie kwestji reformy podatków lokalnych, z tego powodu reforma podatków państwowych wyprzedziła tę ostatnią mimo, że poruszono ją dużo później. Obydwie reformy powinny być dokonane równocześnie, gdyż posiadają wagę równorzędną.

Wysuwa się przedewszystkiem kwestja zniesienia akcyz, jednego z główniejszych dochodów komunalnych. Akcyza to przeżytek rządów monarchicznych, oddawna jest krytykowana przez przeciwników opłat pośrednich zarówno jak i przez handlowców, których krępuje rozkład i pobór tego podatku. W roku 1900 zdawało się, że przyszedł na nią kres ostateczny, ale konserwatywny senat sprzeciwił się radykalnemu jej zniesieniu, czyniąc

ją podatkiem nieobowiązuającym. Niewiele gmin skorzystało z tej swobody i tak rzeczy przetrwały do 1918 r., kiedy zniesiono akcyzę na napoje, a jako kompensatę przeznaczając część podatku na fundusz wspólny do podziału między wszystkie gminy. Na inne artykuły akcyza przetrwała.

Kwestja reformy finansowej rozpatrywana była przy innej okazji, mianowicie, w czasie opracowywania systemu opłat bezpośrednich. Gdy w r. 1928 p. Caillaux przedłożył projekt podatków od dochodu, przypuszczano, że odbije się ten nowy system na groszach dodatkowych do tego podatku, które znikną razem z nim. Ale zaszło pytanie, czem je wtedy zastąpić? Kilkakrotnie odtąd reorganizacja finansów była odkładana, a prawo z 1926 r. przyniosło tylko paliatyw.

Kwestja jest jednak paląca, co niejednokrotnie wykazywano. Powiększenie się wydatków w gminach jest bezustanne nie tylko wskutek ogólnego podrożenia, ale i z wielu innych powodów. Dochody nie zwiększały się w tej samej mierze, a grosze dodatkowe, najważniejsze źródło departamentów i gmin, są już wyciągnięte do granicy ostatecznej. Kryzys finansów lokalnych zaznacza się

coraz wyraźniej. Reforma ta jest w gruncie bardzo złożoną i stanowi nietylko kwestję finansową, ale również administracyjną i polityczną; pociąga za sobą bardziej kompletną autonomję zgrupowań lokalnych.

Nasuwać się w tej sprawie pytania: jakimi wydatkami obarczyć gminę? w jakie środki zaopatrzyć ją na pokrycie tych ostatnich? czy należy podporządkować finanse gminne podatkowi państwowym, czy też nie byłoby korzystniej uposażyć gminy w system fiskalny własny i zostawić im szeroką inicjatywę dla wyszukania źródeł dochodów. Ale oto jakie przeszkody się spotyka przy poruszeniu spraw finansowych gminy. Atakuje się całą konstrukcję administracyjną, kwestjonuje zasadę centralizacji i opieki administracyjnej władz centralnych. Naruszyć tę organizację odwieczną, to rewolucja i, jest zrozumiałem, że administracje centralne w obawie o swoją egzystencję i przywileje nie spieszą się z rozwiązaniem zagadnienia. Fundusze lokalne zależą więc w dalszym ciągu od podatków państwowych, a nawet ta zależność jest jeszcze bardziej zaakcentowana przez utworzenie funduszu wspólnego, czerpanego z niektórych kontrybucyj pośrednich, a który ma charakter analogiczny do groszy dodatkowych. Ustanowienie więc funduszu wspólnego przeszkadza przeprowadzenie reformy podatków lokalnych.

Reforma powyższa pociągnie bezwzględnie reformę administracyjną, która przy rozumnej decentralizacji obrócić się tylko może na dobro kraju.

Jeżeli zrealizowaną będzie na podstawie okręgu, np. gmina zdobywa wtedy w obrębie okręgu ekonomiczne znaczenie szczególne; musi sama opędzić koszty urzędów sprzyjających rozwojowi ekonomicznemu i socjalnemu okręgu, i potrzebuje wystarczających na to środków. Reforma administracyjna ukazuje się jako warunek nieodzowny reorganizacji finansów.

Gdy się rzuci okiem na organizację obecną finansów lokalnych, widzi się wielką ilość obowiązujących wydatków i nader ograniczoną inicjatywę gmin w tej sprawie. Dekret z listopada 1928 r. pozostawia nieco więcej swobody radzie miejskiej w dziedzinie budżetowej, ale jest to tylko etap na drodze do reformy, która sama się narzuca.

Departamenty i gminy pozostawiają nietylko podziały administracyjne i polityczne państwa; są i muszą być przede wszystkim zgrupowaniami o zadaniach ekonomicznych, które przez zapewnienie dobrobytu swoim obywatelom i pomyślności swemu okręgowi, wpływałyby na rozwój ekonomiczny i społeczny narodu. Oto dla czego wielkie znaczenie ma ściślejsze połączenie gminy z departamentem, a nawet zwiększenie sfery działania kadrów lokalnych przez utworzenie okręgów ekonomicznych, gdzie gminy byłyby żywymi komórkami. Wielu poważnych autorów wykazało dobitnie, że autonomia fiskalna nie może być dokonana bez decentralizacji administracyjnej. Wskutek jednak poważnej trudności zastąpienia akcyzy groszy dodatkowych i funduszu wspólne-

go, wielu z nich przemawia za utrzymaniem łączności z podatkiem państwowym.

W celu rozwiązania powyższego zagadnienia musimy dojść najpierw do tego, że państwo wyzbywa się na korzyść organizmów lokalnych niektórych swoich urzędów jak np. opieki społecznej, higieny, zarządu dróg i ulic. Wtedy jest możliwym i odstąpienie niektórych podatków.

Powtóre, inne jest posłannictwo państwa niż gminy, więc i źródła dochodu powinny być inne. Państwo ucieleśnia naród, musi zaspokajać jego aspiracje, dążyć do urzeczywistnienia tego, co zapewnia życie narodowe; podatki bezpośrednie i pośrednie, jakie pobiera, wykazują ten charakter osobisty. Gmina ma zadanie bardziej specjalne: uosabia nasze interesy, sprzyja działalności indywidualnej i korporacyjnej elementów miejscowych; podatek jej przybiera więc charakter zapłaty za pracę lub udziału w spółce albo przedsiębiorstwie. Dlatego też posiada podstawę realną opartą na położeniu rzeczywistym płatników.

Podatek realny dla gmin, podatek osobisty dla państwa. Oto zasada. Żadnego funduszu wspólnego, żadnych groszy dodatkowych. Fundusz wspólny prowadzi do niesprawiedliwości; władza centralna nieświadoma ciężarów ponoszonych przez gminy obdziela jedne za wiele, inne zamało. Grosze dodatkowe, opierające się na podstawie fikcyjnej, również są niesprawiedliwe.

Podatki lokalne muszą być niezależne, a obejmować będą np. wszystkie opłaty za oddane usługi, jak utrzymanie porządku publicznego, straży etc., do tego dołączają się opłaty zbliżone do kontrybucyj bezpośrednich: klubowe pozwolenie na polowanie, afisze, konie i pojazdy, także za bilardy, automaty, przedstawienia. Akcyza musi zniknąć, jej niedogodności są bowiem rozliczne. Prócz tego gminie należy się podatek mieszkaniowy i zawodowy, od terenów zabawy, przyrostu wartości nieruchomości, kart pobytu, a w końcu gruntowy dodatkowy do państwowego.

Gminie należy się prawo wyboru opłat odpowiednio do swoich potrzeb. Maximum będzie określone przez regulamin administracji publicznej, zarówno, jak rozkład i pobór tych podatków. Gdyby maximum miało być przekroczone, obrady rady miejskiej musiałyby być poddane Radzie Stanu, stosownie do przepisu prawa z 1926 r.

Co do departamentów można przewidzieć dwa systemy: albo wzorować się będą na gminach, albo część dochodu gminnego pobieraną będzie na rachunek departamentu. Takę określa Rada Generalna w granicach legalnych.

Pozostają do uregulowania warunki poboru. Dokona się on przy współudziale funkcjonariuszy państwowych; ale w większych miastach muszą być przewidziani specjaliści urzędnicy.

A. K.

Z Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego

ZEBRANIE RADY ZJAZDÓW SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO.

W dniu 24 lutego r. b. odbyło się jednodniowe zebranie Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego. W zebraniu, któremu przewodniczyli wice-prezesa Rady: p. Józef Bek i Wacław Gajewski, wzięli udział następujący członkowie Rady:

1) J. Bek, 2) A. Bogusławski, 3) S. Bocheński, 4) J. Czarnocki, 5) S. Czekanowski, 6) S. Deptuła, 7) W. Dalbor, 8) W. Dzieduszycki, 9) K. Dziewanowski, 10) T. Eytner, 11) W. Gajewski, 12) M. Jankowski, 13) J. Koj, 14) W. Korsak, 15) F. Kasprzak, 16) T. Kłos, 17) K. Kühn, 18) F. Kulikowski, 19) S. Leopold, 20) B. Lipski, 21) Mickiewicz, 22) L. Ossowski, 23) S. Poniatowski, 24) K. Podobiński, 25) A. Pajęczkowski, 26) I. Pulaski, 27) A. Rzewski, 28) W. Seidler, 29) Z. Tyrański, 30) Z. Rusinek, 31) S. Wołk, 32) M. Zawadzki, 33) S. Zagórski, 34) E. Zajączek.

W charakterze gościa w obradach wzięli udział naczelnik wydziału w Depart. Samorządowym p. S. Brzeziński.

Po otwarciu zebrania i stwierdzeniu przez przewodniczącego obecności potrzebnego quorum, Rada przyjęła następujący porządek obrad:

1. Sprawozdanie z dotychczasowej działalności organizacji zjazdów samorządu ziemskiego i jej organów: Rady Zjazdów, Zarządu i Biura.
2. Sprawozdanie o wnioskach, przekazanych Radzie Zjazdów przez Zjazd ogólny.
3. Kooptacja dwu członków Rady Zjazdów.
4. Wybory uzupełniające do Zarządu.
5. Wnioski w sprawie wniesionego do Sejmu projektu ustawy o opodatkowaniu pojazdów mechanicznych.
6. Wnioski w sprawie koncesjonowania ruchu autobusowego i pierwszeństwa dla samorządu w otrzymaniu koncesji.
7. Wniosek w sprawie zapewnienia powiatowym związkom samorządowym środków na zwalczanie skutków spodziewanych powodzi.
8. Wolne wnioski.

Przed przystąpieniem do rozpatrywania spraw, zamieszczonych w porządku obrad, przewodniczący p. J. Bek w krótkim przemówieniu podniósł zasługi p. J. Zdanowskiego, ustępującego prezesa Rady Zjazdów i Zarządu, który przewodnicząc organizacji Zjazdów samorządu powiatowego od chwili jej powstania, duże zasługi położył dla jej rozwoju. Imieniem całej Rady p. J. Bek wyraził podziękowanie p. J. Zdanowskiemu na jego pracę dotychczasową na stanowisku prezesa Rady i Zarządu.

1. Następnie p. J. Bek zobrazował dotychczasową działalność organizacji zjazdów samorządu powiatowego i jej organów: Rady Zjazdów, Zarządu, oraz Biura Zjazdów. Z uwagi na wejście w skład Rady znacz-

nej ilości liczby nowych członków (19-tu na 47), sprawozdanie p. Beka nosiło charakter także i informacyjny. Trzema drogami, według sprawozdania, działa organizacja zjazdów: stara się o najbardziej interesom samorządu odpowiadające normy prawne, warunkujące jego działalność, współdziała przy wypracowywaniu celowych metod działania samorządu, pomaga bezpośrednio poszczególnym związkom samorządowym w realizowaniu ich zadań. Z powyższych trzech dziedzin, działalność związana z prawodawstwem samorządowym i wogóle naukowa, musi być znacznie zwiększoną i pogłębioną, ku czemu na przeszkodzie, jak dotąd, stoi brak odpowiednich sił fachowych. W końcu swego sprawozdania p. J. Bek przedstawił Radzie szereg wniosków do uchwalenia.

W dyskusji nad propozycjami p. Beka zaproponowano, by komisję dla sprawy opracowania projektu ustawy o ustroju samorządu gminnego i powiatowego wyłonił sam Zarząd, ewentualnie zapraszając w miarę potrzeby grono fachowców do współpracy. Poparł tę propozycję p. *Dziewanowski*. Przeciwno wyznaczaniu komisji terminu opracowania projektu wypowiedział się p. *W. Gajewski*. Następny mówca p. *R. Grochowski* podniósł, że należy rozróżnić w całej sprawie dwa momenty: 1) ustosunkowanie się w szczególach do będących obecnie na widowni projektów małej ustawy samorządowej, 2) opracowania tej, nie zaś całkowitego projektu ustawy, o ustroju samorządu, przyczem tezy te winny być poddane pod obrady jednego ze zjazdów ogólnych. Poseł *A. Bogusławski* wskazał na duży sukces, osiągnięty przez projekt ustawy o samorządzie miejskim, opracowany przez Związek Miast. Starosta *S. Pajęczkowski* mówił o potrzebie ustawy dla Małopolski, gdy tymczasem są wszelkie dane przypuszczać, że nawet t. zw. „mała ustawa samorządowa” nie będzie rychło gotowa.

Starosta Kulikowski podniósł w końcu sprawę kształcenia pracowników samorządowych. Studium Administracji Komunalnej może kształcić pewną niewielką liczbę pracowników. Potrzebne są więc kursy powiatowe instrukcyjne.

W głosowaniu Rada przyjęła następujące wnioski:

1. Rada poleca Zarządowi zająć się opracowaniem projektów ustaw o samorządzie gminnym i powiatowym. Zarząd utworzy w tym celu specjalną komisję z udziałem sił naukowych. Projekty w formie szczegółowych tez po rozpatrzeniu przez Radę poddane będą pod obrady jednego z najbliższych zjazdów ogólnych.

2. Rada prosi członków swoich, należących do klubów parlamentarnych, aby zechcieli zaznaczyć przy sposobności rozpraw, nawet klubowych, z organizacją Związku Sejmików w celu zasięgnięcia jej opinii we wszystkich sprawach dotyczących życia samorządu, ustrojowych i finansowych, a w szczególności samorządu ziemskiego.

3) Rada poleca Zarządowi, aby zastanowił się, czy obecną organizację „Biura Zjazdów Sa-

morządu Ziemińskiego" nie należałoby wyraźniej określić i ustalić prawnie, jako „Związek powiatów i gmin ziemskich”.

4. Rada uznaje za pożyteczne i celowe, ażeby organizowane dotąd dorywczo zjazdy lokalne przedstawicieli samorządu uczynić systematycznymi i stałymi. W programie tych zjazdów znaleźć się winny projekty planowego rozmieszczenia po powiatach takich przedsięwzięć, jak: szkoły rolnicze, elektrownie okręgowe, zakłady wychowawcze dla sierot, szkółki drzew owocowych i t. p. Również na wszystkich takich zjazdach omawiany winien być właściwy czynny stosunek Wydziałów powiatowych do gmin wiejskich i małomiastek.

5. Rada zaleca wydziałom powiatowym bliższe bezpośrednie zetknięcie się z gminami przez udział członków wydziałów w lustracji gmin, urządzaniu kursów dla radnych gminnych i t. p.

6. Rada zaleca wydziałom powiatowym zachęcenie i dopomaganie pracownikom w przyjmowaniu udziału w kursach dokształcających, urządzanych przez Biuro Zjazdów.

7. Rada uznaje za wskazane, by Wydziały powiatowe prenumerowały czasopismo „Samorząd” dla wszystkich członków Wydziałów powiatowych.

II. Następnie p. R. Grochowski przedstawił Radzie wnioski przekazane przez poszczególne sekcje ostatniego Zjazdu ogólnego, oraz propozycje Zarządu w tym zakresie:

Sekcja ogólna przekazała wnioski:

a) (p. W. Gajewskiego) w sprawie pełnego samorządu dla powiatów Cieszyn i Bielsko.

Zarząd proponuje przekazać ten wniosek sekcji Śląskiej.

b) (p. Szarlińskiego ze Świętochłowic) o zmianę rozporządzenia Prezydenta o komunalnych kasach oszczędności, umożliwiającą wybór przewodniczącego wydziału powiatowego na prezesa kasy.

Zarząd proponuje odłożyć ten wniosek do materiałów do ewentualnej przyszłej nowelizacji rozporządzenia, zaznaczając, że zajmował podobne stanowisko przy układaniu projektu tego rozporządzenia.

c) (p. Czarnockiego z Kosowa Poleskiego) o organizowanie kursów dla pracowników samorządowych w woj. wschodnich.

Zarząd proponuje przyjąć ten wniosek z zastrzeżeniem, że chodzić tu winno o krótkie kursy o charakterze konferencyjnym, gdyż w miastach wojewódzkich wschodnich, poza Wilnem, niema dostatecznej ilości sił wykładowych, potrzebnych do zorganizowania kursów dłuższych.

Sekcja rolna przekazała wnioski:

a) (p. Koiszewskiego z Kobrynia) o zorganizowanie przy Radzie Zjazdów specjalnej Komisji rolnej.

Zarząd nie widzi potrzeby tworzenia w chwili obecnej specjalnej komisji rolnej, a to ze względu, że w chwili obecnej komisja taka nie miałaby konkretnych zadań do wypełnienia. Ocenę działalność

ci samorządu powiatowego w zakresie rolnictwa, oraz ogólne poczynania w tym zakresie i tak będzie musiała co pewien czas przeprowadzać cała Rada Zjazdów. Z tych powodów Zarząd proponuje wniosku nie uwzględniać.

b) (p. Wodzinowskiego), wzywający samorządy, by nie przeciążały rolników daninami, choćby nawet przeznaczonymi na cele rolnicze.

Wniosek taki uchwalony został już przez poprzedni zjazd i niema potrzeby go powtarzać.

Sekcja organizacyjna przekazała wnioski:

a) (Rzeszowskiego z Kowla) o dostosowanie roku budżetowego samorządu do roku kalendarzowego.

Zarząd proponuje wniosku tego nie rozpatrywać z uwagą na związanie roku budżetowego samorządu z rokiem budżetowym Państwa.

b) (p. Szerszonowicza z Biłgoraja) o stworzenie dla gmin wiejskich możliwości poboru specjalnych składek na budowę szkół powszechnych.

Zdaniem Zarządu wniosek jest słuszny, aczkolwiek kwestja środków na budowę szkół powszechnych jest związaną z całokształtem finansów gminnych i winna być łącznie traktowaną.

W dyskusji dwa z powyżej podanych wniosków omówione zostały szerzej. P. W. Gajewski podniósł, że wniosek o dostosowanie roku budżetowego samorządu do roku kalendarzowego jest słuszny, bowiem okres kalendarzowy stanowi bardziej zamknięty okres gospodarczy samorządu, niż okres od marca do kwietnia. Zamknięcie rachunkowe roku po 31 marca wypada w okresie intensywnego realizowania budżetu w częściach, dotyczących dróg i budownictwa, niepotrzebnie absorbuje czas i uwagę organów samorządu i nie może być przytem dokładnie potraktowane. Stanowisko p. Gajewskiego znalazło poparcie u pp. Kulikowskiego, Zagórskiego i innych. Przeciwno wypowiedział się R. Grochowski, który wskazał na niemożliwość wprowadzenia odrębnych okresów budżetowych dla Państwa i samorządu, bowiem to uniemożliwiłoby zarówno rozrachunki, jak i wszelką statystykę porównawczą w dziedzinie skarbowości państwowej i samorządowej.

Szereg mówców wypowiedziało się za umożliwieniem gminom poboru specjalnych składek na budowę szkół powszechnych, widząc w tem jedynie wyjście z dzisiejszego zastoju w tej dziedzinie.

Ubocznie poruszano przytem sprawę organizacji budownictwa. Stanosta Pajęczkowski wskazał na sposób zastosowany w jego powiecie: podatek inwestycyjny pobiera powiat i przeznaczna na budowę szkół powszechnych. Poseł Pułaski przestrzegając przed całkowitem przejmowaniem budownictwa szkolnego przez powiaty, należy bowiem wykorzystywać dążenia czynników miejscowych do posiadania szkół. Na Wołyniu zastosowano system powoływania powiatowych komitetów, które regulują sprawy, związane z budownictwem szkolnym. W końcu p. Zagórski zaproponował, by obie sprawy, związane z kwestją budownictwa szkolnego, odłożyć do następnej Rady, na którą Zarząd przyjdzie z opracowaniami w tych sprawach wnioskami.

Rada Zjazdów Samorządu Ziemskiego na zebraniu w d. 24-m lutego 1929 r.

Od strony lewej ku prawej.

W pierwszym rzędzie: 1) Sekretarz Zarządu R. Grochowski, 2) Starosta F. Kasprzak z Kępna, 3) Starosta A. Pajęczkowski ze Stryja, 4) S. Poniatowski, pow. Sarny, 5) K. Dziewanowski, pow. Płocki, 6) S. Czekanowski, Warszawa, wice-prezes Rady, 7) W. Gajewski, pow. Warszawski, wice-prezes Rady, 8) J. Bek, Warszawa, prezes Rady, 9) Wojewoda kielecki Korsak, 10) poseł A. Bogusławski, Warszawa, 11) W. Dzieduszycki, pow. Stanisławowski, 12) J. Koj, pow. Pszczyński.

W drugim rzędzie: 1) Starosta K. Kühn z Częstochowy, 2) Starosta K. Podobiński z Koźmina, 3) dyrektor Związku Powiatów Pomorskich Fredek, 4) Starosta Kulikowski z Kolna, 5) S. Deptuła, pow. Pułtusk, 6) Starosta J. Czarnocki z Nieświeża, 7) poseł I. Pułaski, pow. Krzemieniecki, 8) St. Wołk, pow. Bielsk Podlaski, 9) Starosta pow. morskiego B. Lipski, 10) Starosta T. Eytner z Radzymina, 11) Starosta L. Ossowski z Chełmna, 12) Z. Tyralski, pow. Jarosławski, 13) W. Dalbor, Dyrektor Biura Samorządowego w Poznaniu, 14) Starosta Bocheński z Tarnowskich Gór, 15) E. Zajączek, pow. Krakowski.

W trzecim rzędzie: 1) Mickiewicz, pow. Nieświecki, 2) S. Leopold, pow. Łaski, 3) Starosta A. Rzewski z Łodzi, 4) M. Zawadzki, pow. Kobryński, 5) Starosta M. Jankowski, pow. Dziśnieński, 6) Z. Rusinek z Warszawy, S. 7) Zagórski, pow. Skałat, 9) Starosta T. Kłos z Poznania, 10) Starosta W. Seidler z Katowic.

W głosowaniu Rada przyjęła propozycję Zarządu w sprawie wniosków, przekazanych Radzie przez Zjazd ogólny, przedstawione przez p. Grochowskiego oraz wniosek p. Zagórskiego, by Zarząd przygotował na następną Radę Zjazdów wnioski w sprawach: 1) środków na budowę szkół powszechnych, 2) organizacji tej budowy.

III. Z kolei Rada przystąpiła do sprawy dokooptowania dwu członków na miejsce ustępującego w r. b.: prof. Wasiutyńskiego z Warszawy i starostę Dytkiewicza z Tczewa.

P. J. Bek zgłosił kandydatury pp.: 1) J. Zdanowskiego, 2) B. Markowskiego, 3) St. Gliszczyńskiego. P. W. Korsak zgłosił kandydaturę prof. Krzeczkwskiego.

Głosowanie odbyło się kartkami. Po obliczeniu głosów komisja w osobach pp.: Dzieduszyckiego, Czekanowskiego i Kłosa ogłosiła wynik głosowania: największa liczba głosów padła na pp.: 1) J. Zdanowskiego (23 głosy) i S. Gliszczyńskiego (24 głosy), którzy też zostali wybrani.

IV. Przed przystąpieniem do uzupełniających wyborów do Zarządu p. J. Bek zwrócił uwagę na zasadę, wprawdzie nie regulaminową, lecz zwyczajową, terytorjalnej reprezentacji w Zarządzie i prosił, by tę zasadę respektować i przy obecnych wyborach, następnie omówił samą kwestję wyborów, poczem zarządził parominutową przerwę.

Po przerwie Rada przyjęła przez aklamację następującą listę nowowybranych członków Zarządu:

a) na lat trzy: 1) W. Dalbor, 2) B. Lipski, 3) Z. Tyralski (członkowie dotychczasowi), 4) W. Seydler (członek nowo wybrany).

b) na lat dwa: 1) S. Czekanowski (członek nowo wybrany),

c) na 1 rok: 1) I. Pułaski, 2) J. Czarnocki (członkowie nowo wybrani).

Następnie Rada przez aklamację powołała:

1) na prezesa Rady i Zarządu — p. J. Beka.

2) na drugiego wice - prezesa Rady i Zarządu — p. S. Czekanowskiego.

V. VI. Po przeprowadzeniu wyborów uzupełniających do Zarządu, Rada przystąpiła do debat nad sprawą projektu ustawy o opodatkowaniu pojazdów mechanicznych, wniesionej do Sejmu przez Ministra Robót Publicznych *). Projekt tej ustawy zreferował Radzie p. W. Gajewski, zaznaczając, że ponieważ projekt wniesiony został do Sejmu w ostatnich czasach. Zarząd, aczkolwiek debatował nad nim, nie miał jednak dość czasu, by przygotować konkretne wnioski, wobec czego wnioski, które zamierza zgłosić, są w znacznej mierze indywidualnymi wnioskami referenta. Następnie p. W. Gajewski zaproponował Radzie uchwalenie szeregu wniosków, traktujących łącznie sprawy: 1) poprawek do projektu ustawy o opodatkowaniu pojazdów mechanicznych, oraz 2) koncesjonowania ruchu autobusowego, przy zapewnieniu przywileju pierwszeństwa w otrzymywaniu koncesyj dla związków samorządowych lub innych instytucji, przyczyniających się specjalnymi dotacjami do budowy lub utrzymania dróg.

Wnioski p. W. Gajewskiego brzmiały następująco:

— Rada, zapoznawszy się z projektem ustawy o podatku drogowym od pojazdów mechanicznych, uznaje, że:

1) wprowadzenie jednolitego i zwiększonego opodatkowania pojazdów mechanicznych jest sprawą pilną i bardzo pożądaną i staje się naturalną konsekwencją konieczności przystosowania dróg bitych do wymagań, jakie stawia im ruch samochodowy;

2) otrzymane wpływy z tego źródła powinny być przeznaczone przede wszystkim na ulepszenie powierzchni istniejącej sieci dróg państwowych i samorządowych;

3) wpływy z tego źródła winny być rozdzielane następująco:

a) na odszkodowanie związkom samorządowym za utracone dochody ze skasowanych przez tę ustawę podatków i opłat od samochodów, według wpływów realnych z r. 1928,

b) po odjęciu tej, na stałe oznaczonej, kwoty z pozostałej części:

1) 70% do dyspozycji Ministra Robót Publicznych na ulepszenie powierzchni istniejących dróg państwowych i samorządowych i ewentualnie na budowę nowych dróg i mostów,

2) 30% na fundusz pożyczkowy drogowy.

4) pobór podatku od pojazdów mechanicznych winien być dokonywany przy rejestracji samochodów, przez władze rejestrujące, w dwu ratach półrocznych.

5) Poza przewidzianą w projekcie formą opodatkowania Rada Zjazdów uznaje, że wzmagający się ruch autobusowy na drogach wymaga specjalnego uregulowania i pociągnięcia przedsiębiorstw i osób, korzystających z dróg w sposób przemysłowy, do specjalnych świadczeń na rzecz tych dróg. Najprostszym sposobem jest wprowadzenie podatku od biletów za przejazd autobusami w wysokości 30% ceny biletu. Wpływy z tego źródła powinny być przeznaczone na rzecz tych zarzą-

dów drogowych, które utrzymują używane przez linje autobusowe odcinki drogowe.

Jednocześnie powinny być opodatkowane na rzecz dróg ciężarowe wozy frachtowe.

6. Racjonalne wykorzystanie dróg przez systematycznie zorganizowane linje autobusowe, wymaga:

a) koncesjonowania ruchu autobusowego,

b) zapewnienia specjalnych przywilejów i pierwszeństwa na rzecz związków samorządowych, lub instytucji, które budują swoim kosztem nowe linje bite, lub przyczyniają się specjalnymi dotacjami do utrzymywania tych dróg.

W dyskusji nad propozycjami p. W. Gajewskiego zaraz na wstępie p. *Dziewanowski* zaproponował, żeby przekazać ostateczne sformułowanie wniosków Zarządowi, bowiem sprawa jest nową i dlatego niedostatecznie przez Radę znaną.

Starosta Rzewski wyraził pogląd, że projekt opodatkowania samochodów, zwłaszcza ciężarowych i autobusów, jest wynikiem walki, jaką toczą kolejki dojazdowe z coraz bardziej rozwijającą się trakcją samochodową. Podatek od samochodów nie jest ratunkiem dla budżetów drogowych, gdyż te wzrastają ponad cyfry dochodów z tego źródła. Ma to miejsce zwłaszcza w okolicach miast wielkich, które niszczą drogi podmiejskie w bardzo szybkim tempie. Podatek od samochodów może jednak pociągnąć za sobą zmniejszenie się ruchu autobusowego, którego wzrost wywiera nacisk na koleje dojazdowe w kierunku modernizacji swych urządzeń, może także zmniejszyć ruch handlowy pomiędzy mniejszymi centrami, wydatnie dziś obsługiwany przez trakcję samochodową. W zakresie niezbędnej pomocy finansowej dla powiatów na drogi należy, zdaniem mówcy, przyjąć następujące wnioski:

1) wielkie miasta winny być pociągnięte do świadczeń na rzecz podmiejskich dróg powiatowych,

2) Państwo winno postarać się o długoterminowy kredyt na budowę ulepszonych nawierzchni drogowych, zwłaszcza w pobliżu wielkich miast.

Wojewoda Korsak wypowiedział się za przekazaniem wniosków Zarządowi. Wyraził wątpliwość, czy projekt scentralizowania funduszu w rękach ministra i dzielenia wtedy na podstawie wniosków dyrekcji robót publicznych najlepiej zabezpiecza interesy dróg samorządowych. Podobną wątpliwość podniósł *starosta Kasprzak*, zaznaczając, że z centralnie zarządzanego funduszu dalej położone powiaty mogą wogóle nie korzystać. *P. Zagórski* wypowiedział się za zgóry procentowym podziałem kwot na drogi państwowe i samorządowe, pozostawiając pozatem centralny zarząd funduszem.

Po końcowym przemówieniu p. Gajewskiego Rada uchwaliła przekazać zgłoszone wnioski Zarządowi do ostatecznego sformułowania.

Nadto Rada przyjęła następujący wniosek p. Gajewskiego:

— Rada Zjazdów uznaje, że pożyczkowy fundusz drogowy ma do spełnienia pierwszorzędną rolę, zapewniającą pomoc przy szybszym budowaniu przez związki samorządowe nowych dróg

*) Projekt podany został w streszczeniu w n-rze 9 „Samorządu” z r. b.

i mostów, z warunkiem jednak, że pożyczki udzielane będą oprocentowane nie wyżej niż 6% rocznie. Z tego powodu Rada wzywa Zarząd do wystąpienia do Min. Robót Publicznych i Skarbu z wnioskiem o zmniejszenie dzisiejszego zbyt wysokiego oprocentowania pożyczek z funduszu drogowego do 6% rocznie.

VII. Po krótkim referacie p. Z. Tyralskiego, Rada przyjęła następujący wniosek:

— Rada wzywa Zarząd, by poczynił starania o zapewnienie powiatowym Związkom samorządowym odpowiednich kredytów na zwalczanie skutków spodziewanych powodzi wiosennych, a więc: 1) na pomoc ludności, dotkniętej klęskami

bezpośrednio, 2) na szybkie odbudowanie zniszczonych środków komunikacyjnych.

VIII. W wolnych wnioskach:

1) Wojewoda Korsak zaprosił Radę na otwarcie regionalnej wystawy samorządowej województwa Kieleckiego, które odbędzie się w pierwszą niedzielę po Wielkiej Nocy.

2) Starosta Pajączkowski prosił Zarząd o zajęcie się sprawą uregulowania zarządu i finansowania szpitali powszechnych w Małopolsce, bowiem budżety powiatowych związków samorządowych obciążane są w różnych terminach dopłatami na rzecz tych szpitali, co ujemnie odbija się na gospodarce powiatowej.

Na tem obrady zostały zakończone.

Z życia samorządu

Z SEJMIKU WILEJSKIEGO.

(J. Z.). W dn. 23.II.1929 roku Sejmik Wilejski uchwalił budżet na rok 1929/30, który zamyka się cyfrą 473.269,52 zł. w wydatkach i taką cyfrą w dochodach. W stosunku do budżetu roku ubiegłego jest mniejszy o 27.000 zł.

W części rozchodowej budżetu na poszczególne działy przypada:

na dział I Administracja ogólna	78961,59 zł.
„ „ II. Majątek komunalny	16596,00 „
„ „ IV. Spłata długów	5984,00 „
„ „ V. Drogi i place publiczne	180.130,52 „
„ „ VI. Oświata	13000,00 „
„ „ VII. Kultura i sztuka	500,00 „
„ „ VIII. Zdrowie publiczne	51769,24 „
„ „ IX. Opieka społeczna	47107,65 „
„ „ X. Popieranie rolnictwa	65775,53 „
„ „ XII. Bezpieczeństwo publiczne	1500,00 „
„ „ XII-a. Świadczenia na rzecz in. zw. kom.	967,25 „
„ „ XIII. Różne	10977,74 „
a) Składka do Biura Zjazd. Sam. Ziemi.	720,00 zł.
b) Zapomoga dla Pow. Kom. P. W. i W. F.	7000,00 „
c) Subsydja	3257,74 „

Poza zwykłymi źródłami dochodowymi przewiduje się pobranie w roku 1929/1930 podatku inwestycyjnego na budowę szpitala psychiatrycznego w Kojranach (15.000 zł.), udział w kosztach Powszechnej Wystawy Krajowej (2668 zł.), instalację elektryczności (1100 zł.), meljoracje (10000 zł.) i odbudowę domu sejmikowego w Wilejce; ogólna suma podatku wynosi 40.000 zł.

Ogólne obciążenie podatkami komunalnymi (na rzecz Powiatowego Związku Komunalnego i gmin) wynosi ca 6 zł. na głowę ludności. Z samoistnych podatków, obciążających grunty prywatne — opłaty drogowe — zostały uchwalone po 1 zł. od dziesięciny I-ej kategorii przy zachowaniu istniejących norm obciążenia płatników podatku od nieruchomości, przemysłu i handlu.

Z całym uznaniem należy podkreślić szczególne zainteresowanie się Sejmiku kwestją popierania spółdzielczości. Dzięki pomocy finansowej Sejmiku powstały i dobrze prosperują 8 spółdzielni mleczarskich oraz 1 przetwórnia owoców (I-sza na terenie Wileńszczyzny); tej ostatniej Sejmik udzielił gwarancji w roku ubiegłym do 20.000 zł., zwiększając w roku bieżącym do 60.000 zł.

Ponadto była rozważana sprawa pomocy siewnej dla ludności w okresie wiosennym roku bieżącego. Pomoc tę w postaci ulgowych pożyczek od Państwowego Banku Rolnego. Sejmik określiła na kwotę 750.000 zł.

Na temże posiedzeniu został przyjęty plan pracy na najbliższe 3-letnie, który przedstawia się jak następuje:

a) w zakresie konserwacji i utrzymania dróg zamierza się: 1. odbudować mostów mniejszej rozpiętości 351,60 m. b. (wybudowano dotychczas od roku 1924 — 501,50 m. b.),

2. wyzirować 40,70 km. najgorszych odcinków dróg (dotychczas wyzirowano 87,196 klm.),

3. wybrukować 18.220 klm. grobli i miejsc bagnistych (dotychczas wybrukowano 14.760 klm.),

4. zasadzić 24000 szt. drzewek przydrożnych.

Ogólna suma wydatków na ten cel wynosi 419.000 zł.

Powyższe zapewni tylko niezbędne warunki komunikacyjne.

Sposób pokrycia wydatków przewiduje się z normalnych wpływów opłat drogowych: w r. 1929/30 — 119.000 zł. — w następnych zaś latach po 150.000 zł.

b) w zakresie inwestycji drogowych zamierza się wybudować:

1. 4 mosty większej rozpiętości 355 m. b. kosztem 355.000 zł.

2. szosy Wilejka - Smorąg 25,20 klm. 882.000 „

Razem 1.237.000 zł.

Udział Sejmiku w wymienionych inwestycjach, stosownie do powyższych uchwał, wynosi: 50% w kosztach budowy mostu i 25% — budowy szosy, czyli w łącznej sumie 398.000 zł., pozostała zaś kwota ma być pokryta przez Skarb Państwa w drodze dotacji.

Pokrycie własnego udziału w kosztach pomienionych inwestycji Sejmik projektuje dokonać drogą zaciągnięcia pożyczki od Banku Gospodarstwa Krajowego z zastrzeżeniem 3-letniego okresu ulgowego; spłata pożyczki nastąpiłaby po upływie tego okresu. Możliwość spłaty ewentualnie uzyskanej pożyczki przedstawiają się następująco: po wykonaniu zamierzonych robót w zakresie utrzymania i konserwacji dróg, będą poddane normalnej konserwacji, koszty której, łącznie z wydatkami na administrację, środki lokomocji i t. p. stanowią ca 120.000 zł., ogólna zaś suma wpływów opłat drogowych i normalnych dotacji państwowych na konserwację wynosi 211.000 zł. rocznie, czyli pozostała kwota 91.000 zł. mogłaby być użyta na amortyzację pożyczki i prowadzenie dalszych inwestycji.

c) w zakresie rolnictwa zamierzenia Sejmiku obejmują:

1. organizację gospodarstw rolnych, polegającej na dokładnym badaniu wartości gleby oraz podglebia, prowadzeniu prawidłowej gospodarki podwórzowej, inwentarzowej, należytego plodozmiaru i rachunkowości.

Poczynając od roku 1929 będzie organizowane corocznie 8 gospodarstw w zgóry oznaczonych miejscowościach.

Akcja ta będzie prowadzona tylko na terenie gospodarstw skomasowanych.

2. zakładanie stacji czyszczenia nasion po trzy rocznie. Komplet każdej stacji składa się z tryjera, wialni, gdzie zaś zajdzie potrzeba, i treszczotki.

Dotychczas założono 4 stacje.

3. doświadczalnictwo na terenie gospodarstw skomasowanych i zorganizowanych.

4. popieranie kółek rolniczych, polegające na postawieniu w każdym Kółku biblioteczki rolniczej, tudzież organizacji krótkoterminowych kursów. Okres trzechletni przewiduje zaopatrzenie w biblioteczki 12 Kółek.

5. Podniesienie stanu hodowli przez:

a) rozmieszczenie rasowych stadników na terenie powiatu (czerwono - polskiej rasy), dzięki czemu powstanie pokolenie, które w przyszłości będzie zakolczykowane i zapisane do ksiąg wstępnych. Akcja kolczykowania i zapisywania do ksiąg rozpoczęła się od r. 1929 po stadnikach, znajdujących się na terenie powiatu w ilości 5 sztuk. W okresie 3-letnim przewiduje się postawienie stadników w 3-ch miejscowościach;

b) kontynuowanie w dalszym ciągu zapoczątkowanej akcji wytwarzania typu świń wielkiej angielskiej rasy przy zachowaniu świni krajowej. Dotychczas na terenie powiatu znajduje się 6 gniazd. W najbliższym okresie przewiduje się zwiększenie gniazd o dwa;

c) propagandę racjonalnego żywienia bydła mlecznego. Corocznie przewiduje się przeprowadzanie pokazowego żywienia krów w 2-ch punktach;

d) zorganizowanie 2 pokazów hodowlanych oraz konkursów hodowlanych, poczynając od 1930 r.

6. podniesienie sadownictwa przez zakładanie corocznie 3 sadów handlowych; akcja ta narazie będzie ześrodkowaną w północno - zachodniej części powiatu, gdzie powstała spółdzielnia owocarska (Janów gm. Wiszniewskiej);

7. popieranie pszczelnictwa przez organizację gospodarstw pasiecznych na terenach, objętych zakładaniem sadów handlowych.

8. zalesienie nieużytków.

d) w zakresie weterynarii zamierzenia Sejmiku obejmują:

1. dokonanie następujących inwestycji:

a) budowę 5 prowincjonalnych średnich rzeźni. Budowa byłaby uskuteczona kosztem gmin, drogą zaciągnięcia długoterminowych pożyczek w Banku Gospodarstwa Krajowego. Gdyby projektowane zaciągnięcie pożyczek napotkało na jakie bądź trudności — budowę rzeźni uskutecznić po jednej rocznie w następującej kolejności: Budzław, Dołhinów, Kurzeniec; pozostałe dwie odnieść na następne 3-letnie;

b) remont rzeźni w Wilejce.

c) urządzenie tanich jatek przy rzeźniach;

d) budowę przychodni weterynaryjnej w Wilejce oraz w Dołhinowie i Zodziszkach;

e) budowę rakarni z przetwórną padlin w Wilejce;

2. lecznictwo:

a) zorganizowanie trzech punktów felczerskich (po jednym rocznie),

b) całkowite zaopatrzenie przychodni weter. w przyrządy do badania moczu i krwi oraz położnicze i dentystyczne,

c) zaopatrzenie każdej przychodni w bibliotekę fachową,

d) wprowadzić w r. 1929/30 ubezpieczenie ogierów poddanych kastracji.

3. walkę z epizootjami:

a) szeroko stosować bezpłatne szczepienie „Distolem”,

b) zaopatrzyć lekarzy weter. w narzędzia chirurgiczne dla przeprowadzania sekcji, płaszcz, rękawiczki, gumowe rękawice, naczynia do pobierania materiału do badań,

c) urządzić w siedzibie każdego lekarza i felczera oddziały do obserwacji podejrzanych o wściekłość psów i kotów,

d) wprowadzić ochronne szczepienie przeciw wścieklicznie.

4. popularyzację wiedzy weterynaryjnej:

a) założyć i uzupełniać bibliotekę popularną fachową, wstawiając do budżetu na ten cel po 100 zł. rocznie,

b) nabyć latarnię projekcyjną oraz nabywać corocznie po dwie serje przezroczy w następującej kolejności: pryszczycza, nosaczna, księgosusz, zołzy, czerwotka trzody chlewnej, zaraza świń, pomór świń, cholera drobiu, zaraza płucna bydła rogatego, wąglik, gruźlica, ospa owcza, zaraza stadnicza koni, świerz. Następnie z dziedziny hodowli zwierząt;

c) urządzić po 28 odczytów rocznie, połączonych z wyświetlaniem przezroczy.

5. Podkównictwo: w pierwszym 3-letnim założyc 3 wzorowe kuźnie podkównicze, do których będą przyjmowani chłopcy dla nauczania ich racjonalnego podkównictwa i przejścia kursu praktycznego.

6. Obsadę w pierwszym 3-letnim dwóch stanowisk lekarzy weterynaryjnych, ponadto corocznie angażować jednego praktykanta studenta lub absolwenta wyższych uczelni weterynaryjnych.

7. Higiena — w razie wyjątkowo sprzyjających warunków i możliwości finansowych założyć w Wilejce pracownię dla badania mleka.

W zależności od powyższego planu pracy został sporządzony budżet na rok 1929/1930.

Z POWIATU LWOWSKIEGO.

Tymczasowy Zarząd powiatowy lwowski na posiedzeniu w dniu 1. II. 1929 roku zakupił w gminie Krzywczycze pod Lwowem z rozparcelowanego obszaru dworskiego, budynek gospodarczy o zabudowanej powierzchni 560 metrów kwadratowych, wraz z morgiem gruntu za cenę 3.500 dolarów amerykańskich.

Realność ta została przeznaczona na Powiatowy Dom Ubogich i jest obliczona na około 60 miejsc. Przystosowanie budynków do tego celu przeprowadzone będzie we własnym zarządzie Wydziału powiatowego kosztem około 60.000 zł.

Cenę kupna pokryje Wydział powiatowy z powiatowego funduszu opieki społecznej, który od szeregu lat gromadzi, koszta zaś przebudowy częściowo z tego funduszu, resztę zaś rozkłada Wydział powiatowy na dwa lata budżetowe i pokryje je ze zwykłych dochodów, a to z tego powodu, że kredyt obecny jest nadzwyczaj drogi i pociąga za sobą długoletnie znaczne obciążenie powiatu.

Tymczasowy Zarząd powiatowy na posiedzeniu w dniu 9. II. 1929 r. uchwalił w obecnym roku budżetowym wybudować drogę „Lwów — Szczerzec” o długości 21 klm. z tem, że przejmie ją następnie na powiat.

Na ten cel wstawi Wydział powiatowy do budżetu kwotę 200.000 zł. Droga ta biegnie przez gminy Kulparków, Sokolniki, Nawarja, Pustomyty, Siemianówka, Ostrów i Szczerzec i łączy całą połać powiatu z miastem Lwowem.

Droga ta na pewnych odcinkach była już przez Wydział powiatowy szutrowaną a na odcinku „Lwów — Sokolniki” była nawet przez jakiś czas uznana za drogę państwową, a obecnie zdeklasowaną.

Połączenie miasteczka Szczerzec, który jest siedzibą Sądu powiatowego z miastem Lwowem, jest w dorobku drogowym powiatu lwowskiego olbrzymim krokiem naprzód.

Koszta budowy pokryte zostaną również z dochodów zwyczajnych, by nie obciążać powiatu zbyt drogim kredytem.

PROSPERY I OFERTY

Dwuletnia Gwarancja.

Mocna Konstrukcja.

Dogodne Warunki.

Najbardziej udoskonalona amerykańska maszyna do pisania

ROYAL

Szczyt nowoczesnej techniki amerykańskiej.

Zażądaj bezpłatnej i nieobowiązującej do kupna demonstracji.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „PACIFIC” Sp. Akc.

Al. Jerozolimskie 25. WARSZAWA. Tel. 117-80 i 80-37.

K o m u n i k a t y

KONFERENCJA NAUCZYCIELI — SAMORZĄDOWCÓW WE LWOWIE.

Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (Wydział Samorządowy) urządza dnia 4 i 5 maja r. b. we Lwowie konferencję nauczycieli samorządowców z województw południowych naszego państwa. Program konferencji obejmuje sprawy:

1. Zadania i ustrój samorządu terytorjalnego w Polsce.

2. Zadania samorządu w dziedzinie oświaty i kultury.

3. Finanse komunalne a potrzeby rzeczowe szkół.

4. Rola samorządu w dziedzinie opieki społecznej.

5. Rola nauczyciela w samorządzie.

Zgłoszenia na konferencję należy nadsyłać pod adresem: Warszawa, Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (Wydział Samorządowy), ul. Marszałkowska 123.

G M I N A W I E J S K A I M I E J S K A

W sprawie budowy szkół powszechnych

Artykuł dyskusyjny.

Pomimo ważności szkół powszechnych i ich znaczenia dla rozwoju państwa — szkolnictwem powszechnem i jego potrzebami nie interesujemy się w tych rozmiarach, jak ono na to zasługuje. Dobrze więc zrobił Zarząd Główny Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych rozpisanie ankiety, ponieważ w odpowiedziach na ową ankietę znajdziemy dużo głosów takich, które niewątpliwie wpłyną na ożywienie w zainteresowaniu się dotychczasowym stanem naszego szkolnictwa, jego potrzebami, oraz tem, w jaki sposób zlikwidować dotkliwy dzisiaj brak dostatecznej liczby odpowiednich budynków szkolnych.

Między odpowiedziami na wspomnianą ankietę znajdujemy i odpowiedź p. K. Szczęśliwego, kuratora wołyńskiego okręgu szkolnego, która tak ze względu na swą treść jak i stanowisko autora interesuje nas bardzo. A ponieważ w kilku wypadkach różnimy się w zapatrywaniach z p. kuratorem, więc postanowiliśmy podzielić się niemi z szerszym ogółem obywateli Polski, interesujących się potrzebami naszego szkolnictwa i dołączyć do nich pomieszczenia na szkoły, nie tylko rujnuje zdrowie, lecz i nie spełnia należycie roli, jaka jest mu przeznaczoną. Wyrządza nam to poważne straty. Dążyć więc powinniśmy do tego, by jaknajrychlej nauczycielstwu dać należyte warunki pracy, aby uniknąć tych strat, jakie obecnie ponosimy.

Wróćmy teraz do treści ankiety p. kuratora Szczęśliwego.

Na wstępie swej odpowiedzi p. kurator stwierdza że: „w społeczeństwie naszym istnieje zrozumienie konieczności budowy szkół dla umożliwienia wszystkim dzieciom, w wieku szkolnym, korzystania z nauki”, lecz jednocześnie ubolewa nad brakiem zrozumienia dla „szkół wyżej zorganizowanych” i stawia wnioski zmierzające do wywierania presji na wznoszenie budynków dla szkół „wyżej zorganizowanych” kosztem niżej kla-

sowych; proponuje, by przy udzielaniu zasiłków na budowę szkół zasiłek ten był udzielany dla:

7 klasowej szkoły 50% kosztów budowy

6 klasowej szkoły 40% kosztów budowy

5 klasowej szkoły 30% kosztów budowy

4 klasowej szkoły i niższych stopni już tylko 25% kosztów budowy.

W powszechnej opinii, o której sam p. kurator wspomina, za jaknajwiększą liczbą szkół w naszych wioskach dla proponowanego wniosku p. kurator Szczęśliwski uznania nie znajdzie. Dążenie samorządów gminnych, które są wyrazem opinii szerokiego ogółu mieszkańców Polski, zmierza w tym kierunku, by budować szkoły mniejsze, a więc niższych stopni, lecz, by je pobudować wszędzie, gdzie tego zachodzi potrzeba. Szkoły wyżej zorganizowane wznosić w wyniku już pobudowania szkół niższych. Ponieważ wniosek p. kuratora w przedmiocie różniczkowania, w udzielaniu zasiłków na budowę szkół ze skarbu państwa, proponuje nawet znowelizowanie rozporządzeń wykonawczych do ustawy o budowie publicznych szkół powszechnych, a na wypadek pójsicia czynników miarodajnych za owym wnioskiem i wprowadzenie go w czyn, wyrządziłoby to, śmiem twierdzić, naszemu szkolnictwu poważną krzywdę, gdyż w wielu wypadkach musielibyśmy czekać na budowę szkół niższych, ze szkodą dla nauczania dzieci czytania i pisania. Powstrzymało by to, niewątpliwie, obecny rozmach w budowie szkół, jaki dzisiaj widzimy prawie wszędzie.

Znając położenie materialne naszych gmin, oraz zapał do budowy szkół, twierdzą, że szkoły mogą być wznoszone nawet i 7 klasowe. To osiągnąć możemy jednak nie drogą takich lub innych ograniczeń na niekorzyść szkół niższych, lecz drogą umiejętnego oddziaływania przez władze szkolne i tych wszystkich, którzy na to wpływ mieć mogą, oraz służeniem wydatkami

kredytami na budowę szkół wogóle. Dostateczne kredyty, dostarczone samorządom gminnym, rozwiążą problem szkół w zupełności i to w bardzo krótkim czasie. Sprawę potrzeby kredytów porusza i p. kurator, lecz zbyt pobieżnie, nie dając jej konkretnego rozwiązania. W tym względzie nie posiadamy żadnego planu działania, a najgorszym jest to, że nie posiadamy w tej chwili i źródeł, które byłyby w stanie pokryć zapotrzebowania na kredyty. Nad dostatecznymi kredytami zastanowić się musimy, a w momencie pozytywnego rozwiązania tej sprawy będzie rozwiązana i sprawa budowy szkół.

Nie wiem, czy posiadamy takie gminy w Polsce, które by nie potrzebowały budować szkół. A jeżeli nawet i są takie, to w bardzo małej ilości. Prawie więc wszystkie gminy, mniej więcej, są w jednakowym położeniu. Dla zilustrowania położenia gmin zacytuję jedną z nich i to z okręgu p. kuratora Szelańskiego, a Czytelnicy sami wydadzą sąd o tem, w przeciągu jakiego czasu potrzebną ilość szkół w Polsce mieć możemy.

Budżet gminy Maciejów pow. kowelskiego (na Wołyniu) na rok budżetowy bieżący wynosi 75.321 zł. 80 groszy. Cały ten budżet prawie całkowicie pochłaniają inne potrzeby, bo na utrzymanie 11 szkół i ich konserwację jest suma tylko 16.360 zł. Na budowę nowych szkół, których potrzeba 8, niema tam ani grosza. Kosztorys szkoły we wsi Okóniu (dwuklasowej) został sporządzony na sumę 33.000 zł. Na pobudowanie więc 8 szkół potrzeba najmniej około 300.000 zł., ponieważ w liczbie tych 8 szkół są przewidziane i wyżej klasowe. Jeżeli uwzględnimy konieczność znacznego podwyższenia środków na utrzymanie i konserwację szkół, bo suma 16 tysięcy zł. jest śmiesznie małą, to ogólny budżet gminy ulegnie znacznemu podwyższeniu. Gdy do niego dodamy jeszcze kosztorys chociażby jednej szkoły,

to będziemy zmuszeni podnieść budżet gminy blisko o 100%.

Już tu nasuwa się pytanie, czy takiemu budżetowi mieszkańcy gminy, jako płatnicy podatków, poddać będą mogli?

W podwyższonym znacznie budżecie mamy pieniądze tylko na jedną szkołę. Potrzeba nam ich 8. Csiem więc lat musielibyśmy czekać na niezbędną ilość szkół.

Czy w interesie społeczeństwa i państwa leży dopuścić do tego, by dzieci, będące obecnie w wieku szkolnym, nie miały możliwości nauczania się chociażby czytania i pisania. Jeżeli tych 8 szkół nie pobudujemy wcześniej, to obecne dzieci, w całym szeregu wsi, zostaną dojrzałymi ludźmi no i w olbrzymiej większości analfabetami.

By temu zapobiedz, nieodzowną rzeczą jest dać samorządowi gminy pożyczkę długoterminową w dostatecznej sumie. Tak rozwiązana sprawa da możliwość gminie pobudowania szkół znacznie wcześniej, a w przeciągu 20 lat da możliwość spłacenia długów, nawet całej sumy 300.000 zł., gdyby nie otrzymała zasilku ani grosza.

W podobnych warunkach znajduje się wiele gmin, szczególnie na tych połaciach kraju, które były zaniedbane, jeszcze przed wojną światową pod względem wznoszenia budynków szkolnych lub dotknęło je zniszczenie wojny.

Dostarczmy więc kredytów na budowę szkół w dostatecznej ilości i nie ograniczajmy w udzielaniu na nie zasiłków, a szkoły będą powstawać, jak mówią na wsi: „jak grzyby po deszczu“.

Antoni Jaros.

Z GMIN

Z RADY GMINNEJ W MOKREM POW. PSZCZYŃSKIEGO. W dniu 3 b. m. odbyło się zebranie Rady Gminnej w Mokrem, na którym Rada uchwaliła budżet na rok 1929/30 w dochodach i rozchodach na ogólną sumę 26.000 zł.

O BUDŻETACH POWIATU TURECKIEGO. Gminy miejskie i wiejskie powiatu Tureckiego uchwaliły już swe budżety na rok 1929/1930, a więc z uwzględnieniem terminów przepisowych. Rekordem było posiedzenie pod względem szybkości obrad Rady miasta Turku, która w dniu 28.II r. b. uchwaliła preliminarz budżetowy na ogólną sumę 224.790 zł. w przeciągu półtorej godziny. Nie znaczy to, aby członkowie Rady nie traktowali budżetu poważnie, lecz ta prędką decyzją dowodzi zaufania Rady do Zarządu miasta i Komisji Finansowo - Rewizyjnej.

BUDŻET MIASTA WILNA. Prace nad opracowywaniem preliminarza budżetowego miasta na rok 1929/30 zostały definitywnie zakończone. — Budżet zamyka się cyfrą 16.578.643 złotych.

W nowym budżecie wydatki zwyczajne wynoszą 9.442.200 zł., nadzwyczajne — 7.136.443 zł.

Dział dochodów zwyczajnych wynosi — 10.549.515 zł.; dochodów nadzwyczajnych 6.029.128 zł.

W ostatnich dniach marca budżet wpłynię pod obrady Rady Miejskiej.

SUBWENCJE NA INSTYTUCJE DOBRO-CZYNNNE. W miesiącu ubiegłym magistrat m. Wilna wyasygnował 56.000 zł. na rzecz instytucyj dobroczynnych.

POŻYCZKA INWESTYCYJNA. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił magistratowi m. Wilna pożyczkę na roboty inwestycyjne w wysokości 1 milj. zł. Jako pierwszą wpłatę magistrat otrzymał 600.000 zł., które zostaną zużyte na prowadzenie wiosną inwestycji miejskich oraz na zatrudnienie bezrobotnych.

DELEGAT NA MIĘDZYNARODOWY KONGRES ZW. MIAST. Na Międzynarodowy Kongres Zw. Miast, który odbędzie się w bieżącym miesiącu w Sewilli, wyjechał, jako delegat samorządu łódzkiego, prezes Rady Miejskiej, Holcgreber, który, wchodząc w skład grupy polskiej, reprezentować będzie jednocześnie Zarząd Zw. Miast.

DORAŻNA POMOC MAGISTRATU DLA BEZROBOTNYCH. Magistrat m. Łodzi zakończył akcję dorażnej pomocy żywnościowo - opałowej dla bezrobotnych, nie pobierających ustawowych zapomóg.

Pomocą żywnościową objęto ogółem 2488 bezro-

botnych, opałową 1522 bezrobotnych, pozatem — 5688 bezrobotnych z kategorii, pobierających zasiłki, lecz posiadających rodziny — otrzymali z zapasów Magistratu po 3 centnary węgla na rodzinę.

Wiadomości gospodarcze

SPÓŁDZIELCZOŚĆ BUDOWLANA W NIEMCZECH.

W Niemczech w 1927 r. wybudowano 78,426 nowych mieszkań, przyczem 11,8% przypada na instytucje i władze publiczne, 27,9% — na organizacje spółdzielcze i 60,3% — na przedsiębiorstwa prywatne.

Rozpatrując działalność budowlaną poszczególnych grup, okazuje się, że rozwój spółdzielczości budowlanej zależy od rozmiaru danej miejscowości, a raczej od liczby zamieszkującej ją ludności robotniczej, która najchętniej wykorzystuje formę spółdzielczą. Największą zatem rolę odgrywają spółdzielnie budowlane w wielkich miastach, w których pobudowały one aż 51,1% nowych mieszkań. W Berlinie zaś spółdzielnie pobudowały stosunkowo najwięcej mieszkań, bo 68,3%. Podczas, gdy budownictwo prywatne posiada przewagę na wsi i w małych miastach, to rola jego zmniejsza się do 39,3% w wielkich miastach a nawet do 31,1% w Berlinie.

SPÓŁDZIELNIE SZKOLNE WE FRANCJI.

Według obliczeń Francuskiego Ministerstwa Oświecenia, liczba spółdzielni szkolnych we Francji przekroczyła 5,000. Na skutek porozumienia się Federacji Spółdzielczej z władzami szkolnymi zostało utworzone w Paryżu, jako autonomiczna organizacja, Centralne Biuro Kooperacji Szkolnej, którego zadaniem jest opiekować się spółdzielniami. Ono to wydaje miesięcznik „Kooperatysta szkolny”.

Poradnik samorządowy

1. **Pytanie:** Jeden z wydziałów pow. małopolskich zapytuje:

1) Czy gmina wiejska małopolska może uchwalić i pobierać podatek inwestycyjny (np. na budowę szkoły) i w jakim artykule ustawy o uregulowaniu fin. kom. miałyby taka uchwała uzasadnienie?

2) kto jest powołany do zatwierdzenia budżetu miasta niewydzielonego, jakoteż uchwał o poborze wszystkich przysługujących takiemu miastu podatków samostnych.

Odpowiedź: 1) Gminy wiejskie nie mają prawa poboru podatku inwestycyjnego; wynika to z art. 21 w związku z art. 20 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych i w ten sposób wyjaśniło tę sprawę Mstwo Spr. Wewn. w okólniku z dn. 2.XII. 1926 r. Nr. 138.

2) Dla miast, liczących poniżej 15.000 mieszkańców, władzą nadzorczą w sprawach finansowych jest

wydział wojewódzki, dla miast większych — wojewoda, z którym w tym względzie współdziała z głosem stanowczym wydział wojewódzki (ob. art. 36 i 37 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. i rozporząd. Min. Spr. Wewn. z dn. 10.II.1927 r. Dz. Ust. Nr. 40, poz. 356, zaś odnośnie do budżetów — § 13 rozp. Prez Rzpl. z dn. 17.VI.1924 r. Dz. Ust. Nr. 51, poz. 522 oraz rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 22.I.1925 r. Dz. Ust. Nr. 15, poz. 99).

H. i P.

WIKLINY

sadzonek (sztobrów) odmian handlowych i meljoracyjnych (dla utrwalenia lotnych piasków)

dostarcza:

inżynier Fr. Borsuk, Zielna 24, Warszawa, tel. 260-80:

Kupuje towar bielony i zielony po cenach bieżących.

Dzierżawa plantacji i terenów wiklinowych.

Porady i oceny fachowe.

ZARZĄD ZWIĄZKU MIAST WOŁYNIA

o g ł a s z a K O N K U R S

na posadę

Dyrektora Biura Związku Miast Wołynia z siedzibą w Łucku z wynagrodzeniem w wysokości narazie do 600 zł. miesięcznie

W A R U N K I:

- 1) obywatelstwo polskie.
- 2) studja wyższe (prawnicze, prawno-ekonomiczne, wzgl. samorządowe).
- 3) przynajmniej 3-letnia praktyka samorządowa.
- 4) nieprzekroczony wiek lat 40.

Podania z własnoręcznie napisanym życiorysem, odpisami świadectw wzgl. dyplomów i zaświadczeniami, odbytych praktyk oraz z powołaniem się na referencje przynajmniej 3 znanych osób nadsyłać należy do dnia 29 marca 1929 r. do Magistratu m. Kowla.

Od warunków tych mogą być odstępstwa.

Zarząd Związku Miast Wołynia (—) Drojanowski (Wice-Prezes)

SKŁAD BRONI „SPORT”

ORAZ WARSZTATY REPARACYJNE

Sp. z ogr. odpow.

Warszawa, Chmielna 33, tel.: 226-13

w pobliżu Dworca Głównego

polecamy: Broń, amunicję oraz rewolwery.

Na składzie stale duży wybór broni używanej.

Katalogi wysyłamy na żądanie.

Kupującym od 100 do 200 zł.—5% rabatu, wyżej 200 zł.—10% rabatu.

WYSYŁKA ZA ZALICZENIEM.

Wydział Powiatowy Sejmiku Warszawskiego

o g ł a s z a

K O N K U R S

na stanowisko inżyniera meljoracji rolnych

na warunkach:

- 1) Ukończone wyższe studja naukowe i kilkuletnia praktyka.
- 2) Obywatelstwo polskie. Wiek nieprzekraczający 40 lat.
- 3) Uposażenie według umowy.
- 4) Wolna praktyka dopuszczalna za zgodą Wydziału Powiatowego.
- 5) Posada do objęcia od 1 kwietnia 1929 r.

W podaniu należy wymienić warunki uposażenia, wskazać osoby i instytucje mogące udzielić referencji, oraz dołączyć życiorys i uwierzytelnione odpisy świadectw o ukończeniu studjów i z dotychczasowej praktyki.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *W. Gajewski.*

Magistrat m. Nowego Sącza

o g ł a s z a

K O N K U R S

na posadę

architekta względnie budowniczego miejskiego.

Z posadą tą połączone są pobory, odpowiadające poborom służbowym urzędników państw. VIII — VI kategorii z 15% dodatkiem komunalnym i ewent. dodatkiem budowlanym.

Zabronione jest bezwarunkowo wykonywanie praktyki prywatnej w sprawach budowlanych, podlegających orzecznictwu Magistratu.

Posada do objęcia z dniem 1 lipca 1929.

W a r u n k i:

- 1) Nieprzekroczony 40 rok życia.
- 2) Obywatelstwo polskie.
- 3) Ukończenie politechniki lub wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, (dział architektury) ewent. państwowej szkoły budowniczych w Poznaniu.
- 4) Świadectwo zdrowia.
- 5) Świadectwo moralności.
- 6) Co najmniej 2 letnia praktyka.

Podania należy udokumentowane wnosić należy do Magistratu m. Nowego Sącza (Wydział techniczny) w terminie do 1 maja 1929.

Posada nadaną zostanie prowizorycznie na 1 rok. poczem może nastąpić stabilizacja.

O posadę powyższą mogą się ubiegać także kandydaci, którzy przekroczyli 40 rok życia a posiadają wszystkie inne warunki powyżej wyszczególnione. Kandydaci ci mogą być przyjęci w charakterze urzędników kontraktowych.

Burmistrz:

Dr. Sichrawa mp.

WYDZIAŁ POWIATOWY
1925

**Wydział Powiatowy w Pińczowie
Województwa Kieleckiego**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko sejmikowego lekarza weterynarii
w Kazimierzy Wielkiej z uposażeniem według
VI-ej grupy płac z 15% dodatkiem komunalnym.

Warunki:

- 1) Obywatelstwo polskie,
- 2) Ukończenie studjów lekarsko-weterynaryjnych,
- 3) Kilkuletnia praktyka.

Oferty wraz z odpisami świadectw i życiorysem należy nadsyłać do Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Pińczowie.

Posada wolna od 1 maja 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego:

Starosta (—) *Lud. Cichy.*

Sekretarz Wydz. Pow.:

(Podpis nieczytelny)

**Wydział Powiatowy Sejmiku
w Sokołowie-Podlaskim**

ogłasza

KONKURS

na kontraktową posadę technika budowlanego.
Do stanowiska są przywiązane pobory według IX względnie VIII stopnia służbowego pracowników państwowych.

Warunki:

- 1) Obywatelstwo Polskie
- 2) Wykształcenie techniczne średnie oraz kilkuletnia praktyka.
- 3) Nieprzekroczony wiek 45 lat.

Oferty z odpisami świadectw szkolnych i dotychczasowej pracy wraz z krótkim życiorysem należy składać do Wydziału Powiatowego w Sokołowie-Podlaskim do dnia 15 kwietnia 1929 r.

Posada do objęcia od 1 maja 1929 roku.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta:

(*Chyliński*)

MASZYNY DO BUDOWY DRÓG NA DOGODNYCH WARUNKACH KREDYTOWYCH DOSTARCZA:

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH, WARSZAWA, DOBRA 28.

czas. 13458/11/11

WSZELKIE UPRAWNIENIA KREDYTOWE.

INŻ. JAN HOLNICKI SZULC MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, ŻOLIBÓRZ ul. KOZIETULSKIEGO (d. wł.) TEL. 102-01.

OGŁOSZENIE

Stacja oceny nasion Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, Krak-Przedmieście 64, tel. 99-59. Przeprowadza oceny nasion rolniczych, warzywnych i leśnych na kielkowanie, czystość, analizę botaniczną, kariankę i t. p. oraz przygotowuje na zamówienie wzorowe kolekcje nasion roślin uprawnych i chwastów (w ozdobnych pudełkach i gablotkach).

DRUKARNIA ZRZESZENIA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH PRZYJMUJE WSZELKIE ROBOTY W ZAKRES DUKARSTWA WCHODZĄCE.

BACZNOŚĆ—ROLNICY

JUŻ TERAZ WIEDZIEĆ KAŻDY MUSI że ziarno siewne doczyszczzone na oryginalnych trieurach HEID'A wydaje najwyższy plon.

TRIEURY HEID'A dla żyta i pszenicy:

klasy	Nr.	Ia	o wydajności na godz.	120 kg.	po Zł.	420.—
" I	" 1	"	"	"	180	" " 525.—
" I	" 2	"	"	"	340	" " 580.—
" V	" Ia	"	"	"	80	" " 690.—
" V	" 1	"	"	"	120	" " 825.—
" V	" 2	"	"	"	225	" " 1.025.—
" V	" 3	"	"	"	330	" " 1.295.—
" XV	" 3	"	"	"	330	" " 1.075.—
" XV	" 4	"	"	"	450	" " 1.265.—

Cyliodry wymienne do owsa i jęczmienia do tychże trieurów oraz nowoczesne instalacje dla selekcjonowania zboża dostarczają za gotówkę i na spłaty ratami:

CENTRALA HANDLOWA SPÓŁDZIELNI POLSKICH,
W WARSZAWIE ul. JASNA № 8, TEL. 217-51 i 429-81
oraz SPÓŁDZIELNIE ROLNICZO-HANDLOWE zrzeszone w Związku Spółdzielni Polskich w Warszawie.

Instytucjom komunalnym, Spółdzielniom i odsprzedawcom specjalne rabaty.
Zakładając spółki maszynowe — żądajcie ofert.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE. UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betonlarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN
RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.
WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD I CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót teleg. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kallsz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.